

فصل نامه دیدگاه‌های حقوقی، دانشکده علوم قضایی و خدمات اداری
شماره چهل و دو. و چهل و سوم ۱۳۸۶ صص ۱۵۷-۱۲۷

بررسی فقهی و حقوقی ایجاد حق زن بر مهر

«و من آیاته أن خلق لكم من انفسكم ازواجاً لتسكنوا اليها و جعل بينكم موده و رحمه إن
فی ذلك لآيات لقوم يتفكرون»^۱

دکتر سید مصطفی محقق داماد^۲ و حسین خانلری بهنمیری^۳

چکیده:

در این مقاله، صحبت از حق غیر قابل انکار برای زوجه است که از صدر اسلام تاکنون مورد توجه بوده است و این حق را که در قرآن نیز به وجوب پرداخت آن اشاره شده، چیزی جز مهریه نمی‌باشد. آنچه در اینجا به آن خواهیم پرداخت، بررسی اینکه آیا حق زوجه نسبت به مهر ایجاد شده و این ایجاد حق به چه عواملی بستگی دارد، که پاسخ به این پرسش حدود حقوق زوجه را مشخص کرده و از بسیاری اختلافات که در بین علما در باب مهر وجود دارد، می‌کاهد. خواهیم گفت عوامل ایجاد کننده حق زن بر مهر چه عواملی هستند؟ عوامل ایجاد کننده، عواملی هستند که به واسطه آن حق زن نسبت به مهر ایجاد شده، که این مهر می‌تواند مهرالمسمی یا مهرالمثل یا مهرالمتعه باشد. در کنار عوامل ایجاد کننده، عوامل استقرار مهر نیز بررسی می‌شود که نقش این عوامل، از میان برداشتن تزلزلی است که این تزلزل، در نتیجه احتمال وقوع طلاق قبل از نزدیکی، در مالکیت زن نسبت به نصف مهر وجود دارد. خواهیم دید که نزدیکی گاهی عامل ایجاد کننده این حق است و گاهی عامل استقرار این حق، حقی که در صورت عدم مهر نیز، زایل نمی‌شود، چرا که الزام مربوط به تملیک مهر ناشی از حکم قانون است و ریشه قراردادی ندارد. در پایان هم به بررسی آثار این تفکیک خواهیم پرداخت، آثاری که از ایجاد حق زن بر مهر نشأت می‌گیرد و همچنین حدود اختیارات زوجه را بیان خواهیم نمود.

واژگان کلیدی:

مهرالمثل، نکاح مفوضه‌المهر، نکاح مفوضه‌البضع، حق حبس، استقرار مهر.

۱- سوره مریم، آیه ۲۱.

۲- استاد دانشکده حقوق دانشگاه شهید بهشتی.

۳- دانشجوی کارشناسی ارشد حقوق خصوصی دانشگاه شهید بهشتی.